

Serie: Stressvrij omgaan met runderen

Veeteelt brengt 'low stress stockmanship' onder de aandacht in twee artikelen.

In het eerste artikel komt het antwoord op de vraag hoe koeien denken, in deel twee, januari 2017, praktische tips om met zo min mogelijk stress te werken.

deel 1: **Hoe koeien denken**

deel 2: **Praktische tips voor stressvrij vee**

Een koe uit de ligbox halen, koeien in en uit de melkstal drijven, het zijn allemaal handelingen die je als veehouder regelmatig uitvoert. Een tikje en een hulpmiddel komen erbij om de koeien te krijgen waar je wilt. Het kan gemakkelijker weet Ronald Rongen van Low-Stress-Stockmanship Europe, dat advies en training geeft in het stressarm omgaan en werken met runderen. 'Je moet niet denken "we doen het al twintig jaar zo". Stel je de vraag hoe het anders en beter kan', spiegelt Rongen. 'Het kan diervriendelijker, veiliger en efficiënter.'

Rongen deed ervaring op in Amerika en Canada waar hij Bud Williams en Temple Grandin ontmoette, twee 'goeroes' op het gebied van 'stockmanship'. 'Op advies van Grandin heeft 90 procent van de slachthuizen in Amerika de aanvoer-route aangepast, zodat de dieren vloeiend en zonder stress naar de slachtbaan gaan', vertelt hij. 'Bij een dier met stress ontstaat DFD- en PSE-vlees, dat is minder smakelijk en van lagere kwaliteit.'

Bud Williams was – hij is in 2012 op tachtigjarige leeftijd overleden – een cowboy zonder opleiding die de dieren precies kreeg waar hij ze hebben wilde. 'Met zijn methode heb ik ervaren dat het ook anders kan', geeft Rongen aan.

De geneticus en stamboekfokker van lakenveldekoeken verdiepte zich in 'low stress stockmanship' ofwel koecommunicatie en helpt met zo'n vijftien collega-coaches in Europa veehouders beter te communiceren met hun vee. 'In Duits-

Diervriendelijker, veiliger en efficiënter werken met koeien dankzij 'low stress stockmanship'

Lessen in koecommunicatie

Wanneer je elke dag met rundvee werkt, weet je hoe je ermee moet omgaan. Toch? Ronald Rongen deelt opvallende inzichten vanuit Low-Stress-Stockmanship. Hij beantwoordt de vraag: waarom een koe altijd als eerste met haar linkeroog kijkt en stelt: 'Koecommunicatie levert minder stress en 1,5 kilo meer melk op.'

tekst **Alice Booij**

land organiseren verzekeraars al cursussen stockmanship, zodat veehouders veiliger omgaan met dieren. Ook bij stallenbouw kan stockmanship helpen logische routings te kiezen.'

Karakter 15 procent genetisch

Zijn de koeien in karakter veranderd, is een vraag die Rongen regelmatig gesteld krijgt. 'Rundveehouders zoeken een verklaring voor onhandelbaar, agressief of vals gedrag, maar koeien zijn qua karakter bijna niet veranderd. Het karakter van een koe wordt eigenlijk maar voor 15 procent genetisch bepaald, de omgang met de dieren heeft een veel grotere invloed.' In die omgang is wel verandering gekomen, vooral doordat de koppels groter worden en sensoren en computerschermen het overnemen. 'Die kwantiteit gaat ten koste van de kwaliteit, het schort aan contact met de dieren en goede communicatie. Deze kennis is door de jaren heen verloren gegaan. Maar de koe is eigenlijk in haar gedrag nagenoeg hetzelfde gebleven, al duizenden jaren lang. En dat geldt voor alle rassen.'

Runderen die als onhandelbaar en agressief bestempeld worden zijn dit niet, zegt Rongen. 'Deze dieren hebben moeite met de manier waarop er met hen omgegaan wordt en verzetten zich hiertegen.'

'Bij low stress stockmanship gaat het erom dat de koeien, stieren of kudde jou zien als een van hen, maar dan wel als leider. Daarvoor moet je wel een aantal basisprincipes in gedrag bij runderen her-

Ronald Rongen: 'De koe denkt anders dan wij mensen, daar moet je je als veehouder in verdiepen'

kennen. De koe denkt anders dan wij mensen, daar moet je je als veehouder in verdiepen', geeft Rongen aan. 'Schreeuwen of met stokken zwaaien hoort daar niet bij.' Een koe is van nature een herkauwer, analyseert hij. 'Dat betekent dat ze baat heeft bij rust.' Ook is ze een kuddedier, ze zal dus altijd bij de andere dieren in de buurt blijven en zoveel mogelijk hetzelfde doen. 'Richt je dan ook niet op de achterblijvers, die komen vanzelf mee.'

Een ander belangrijk biologisch feit is dat de mens een jager is en het rund een prooi. 'Een koe zal dus altijd willen vluchten wanneer je te dichtbij komt.' Van de reactie die een koe geeft maak je eigenlijk gebruik wanneer je een koe of een koppel wilt verplaatsen, geeft Rongen aan. 'Actie creëert namelijk reactie. Wanneer je naar de koe toeloopt, gaat ze bewegen. Het gaat erom dat op een juiste manier te

doen zodat je de koe in alle rust de juiste kant opstuurt.'

Altijd eerst het linkeroog

Nog een feit over de communicatie met koeien is dat wanneer je een stal of een weide inloopt, de koe altijd eerst met haar linkeroog naar je zal kijken, vertelt Rongen, die dit als belangrijk uitgangspunt meeneemt in de omgang met het vee. 'Het linkeroog staat in verbinding met de rechterhersenhelft, net als bij mensen. In die rechterhersenhelft bij rundvee bevindt zich het "veiligheidscoördinatiecentrum"', legt hij uit. 'Eventueel gevaar wordt hier gesignaleerd en daarop volgt actie. 'Een koe kijkt je dus altijd eerst met het linkeroog aan om zo te kunnen inschatten of er gevaar dreigt.'

Met deze wetenschap is het logisch om koeien dan ook van links te benaderen. 'Dan zijn ze rustiger, ze kunnen zien waar het gevaar vandaan komt.' Wie met een koe aan het halster loopt, zal net als bij een paard altijd zelf aan de linkerkant lopen. 'Zodat het linkeroog contact houdt met de begeleider.' Om dit verder door te trekken naar 'stockmanship' is het logisch dat bochten die linksom gaan gemakkelijker werken dan rechtsom. 'Dat

Video 'low stress stockmanship'

▶ Veeteelt brengt 'low stress stockmanship' onder de aandacht in twee artikelen. In het eerste artikel komt het antwoord op de vraag wat stockmanship is en hoe koeien denken. In deel twee, januari 2017, volgen praktische tips om met zo min mogelijk stress te werken. Om alvast

een idee te krijgen over het werken met 'low stress stockmanship' in de praktijk heeft Veeteelt een video gemaakt op het melkveebedrijf van de familie Leenders in Nederweert.

➔ Check hiervoor www.veeteelt.nl
Voor meer informatie, trainingen en lezingen: www.stockmanship.eu

stroopt, omdat de koe de neiging heeft om zich om te draaien. Bochten naar links werken altijd vloeiender.'

Gevoelig gehoor

Helpt het om bij de omgang tegen koeien te praten? 'Je doet er geen kwaad mee', antwoordt Rongen. 'Maar het helpt niet, koeien worden er nerveus van, omdat ze een heel fijngevoelig gehoor hebben.' Bij mensen varieert de gevoeligheid in het oor tussen 20 en 20.000 hertz, bij runderen ligt het tussen 23 en 35.000 hertz. 'Ze horen dezelfde lage tonen als wij, maar zijn veel gevoeliger voor hoge tonen, zodat ze zelfs ultrasoon geluid van vleermuizen kunnen horen', legt Rongen uit.

'Onweer doet ze niets, dat zijn lage tonen, maar van vuurwerk met gillende geluiden worden ze bang.' Ze zijn dus heel sensibel. 'Daarom zou ik ook geen radio in de stal willen hebben.' Ook kunnen koeien dus duidelijk horen hoe de gemoedstoestand van hun pratende verzorger is. 'Als jij gestrest of boos bent, heeft dat invloed op je stem, dat merkt een koe.' Onderling 'praten' koeien met hun lichaam. 'Een dominante koe hoeft haar kop maar even scheef te houden en de andere koe weet dat ze beter maar op afstand kan blijven. Bij low stress stockmanship maken we gebruik van die lichaamstaal, dat is de taal die koeien begrijpen. Een taal die bovendien iedereen kan leren.' |

'Low stress stockmanship' ofwel stressvrij omgaan met runderen levert minder stress op en meer melk

